

SIIRI, IRMA A ANNA-LIISA RIEŠIA ZÁHADY

BABIČKY:

SKAZA VEČERNÉHO HÁJA

Minna Lindgrenová

» Záverečný diel brilantnej
fínskej trilógie
s nevšednými hrdinkami
a detektívnou zápletkou «

Babičky

Skaza večerného hája

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na

www.xyz.cz

www.albatrosmedia.sk

x·y·z

NAKLADATELSTVÍ

Minna Lindgrenová

Babičky: Skaza večerného hája – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všetky práva vyhradené.

Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

SIIRI, IRMA A ANNA-LIISA RIEŠIA ZÁHADY

BABIČKY: SKAZA VEČERNÉHO HÁJA

Minna Lindgrenová

» Záverečný diel brilantnej
finskej trilógie
s nevšednými hrdinkami
a detektívnou zápletkou.«

MINNA LINDGRENOVÁ
BABIČKY:
SKAZA
VEČERNÉHO HÁJA

PRELOŽIL ANDREJ RÁDY

Slovak edition published by agreement with Minna Lindgren
and Elina Ahlback Agency, Helsinki, Finland

Copyright © Minna Lindgren, 2015
Original edition published by Teos Publishers
Translation © Andrej Rády, 2017
Cover design © Cover kitchen
© VYDAVATELSTVO XYZ, 2017

ISBN v tlačenej verzii 978-80-7505-829-4
ISBN e-knihy 978-80-7505-931-4 (1. zverejnenie, 2017)

I

SIIRI KETTUNENOVÁ SA ZOBUDILA a myslela si, že vidí nočnú moru. Stála vedľa vlastnej postele, na ťažkých a stuhnutých nohách mala pevne natiahnuté ranné papuče, sivé vlasy jej odstávali na všetky strany a ona civela pred seba na jasnočerveno žiariacu stenu. Uvedomovala si, že žije, lebo v pravom uchu jej znelo známe dvojčiarkové a.

„Dobré ráno, Siiri! Dnešná ošetrovateľská zmena: Nie je personál! Ak chceš informácie, ako si na tom bola v noci, stlač jednotku!“

Siiri sa pokúsila zľahka stlačiť jednotku. Číslica bola zobrazená tak, aby poskakovala a usmievala sa, a vedľa nej bola tvárička akéhosi škriatka. Siiri komunikovala s inteligentnou stenou. Nebol to televízor ani počítač, ba ani tablet podobný tomu, aký mala Irma, bola to stena, do ktorej nadupali neohraničené množstvo inteligencie. Do života starcov vnášala bezpečie a náplň. Siiri sa triasla ruka tak, že jednotka na dotyk spočiatku vôbec nereagovala. Napokon si druhou rukou podoprela tú trasľavú, mocne sa sústredila a akosi sa jej predsa len podarilo ukazovákom trafiť tancujúcu číslicu. Tá sa na znamenie vďačnosti, že bola zvolená, uklonila.

„Na lôžku: 8 h 25 min. Spánok: 7 h 5 min. Celkový rozsah pokojného spánku: 3 h 47 min. Účinnosť spánku: 88 %. Občasné chrápanie: 27 min. Počet pohybov: 229, trvanie: 1 060 s. Pravidelná porucha pohybu končatín: 0. Tep: 52. Stresové reakcie: 25 %.“

Z obsahu usmievavej informácie nerozumela ničomu. Mala by mať starosti, keby sa pohla dvestodvadsaťdeväť ráz za osem hodín a dvadsaťpäť minút? Bolo to primálo alebo priveľa? Chrápanie ju pobavilo. Vždy frflala, že chrápe jej manžel, a teraz mala rovnaké ťažkosti ona sama. Pravda, jej muž chrápal priebežne a neprestajne, nie občas. On aj zaspával tak rýchlo, že rachot sa ozval ihneď a trval až do rána. Siiri si povzdychla pri pomyslení na svojho milovaného muža, ktorý s ňou, aj napriek tomu chrápaniu, spával v jednej posteli päťdesiatsedem šťastných rokov.

„Ak chceš viac informácií o sebe, stlač !“

Inteligentná stena ju vytrhla z napoly melancholického spomínania. Stena iste chcela niečo dôležité, keď pred ňou tak dychtivo blikala. Na displeji sa vznášala akási postava z komiksu, možno malý medvedík, teda ak to nebola ryba. Smiešne skackala, aby starenku prebudila z ranného spánku a prinútila ju zaujímať sa, čo to vlastne je.

Siiri sa sústredila s úmyslom tú koketujúcu jednotku trafiť. Chcela sa dozvedieť, čo o nej inteligentná stena vie.

„Dnes máš deväťdesiate siedme narodeniny! Budíček ti dnes blahoželá!“

Akoby to nevedela aj bez pripomínania. Deväťdesiatsedem je takmer sto. S Irmou sa rozhodli, že na sté narodeniny nepristanú. S tým by boli len ťažkosti. Istá pani z najnižšieho poschodia vchodu A dostala k narodeninám predvolanie do poradne zdravotného strediska. Všetkých päťročných vraj pozvali na testy, pri ktorých sa meral motorický a psychický vývin, a keď tá pani dosiahla vek stopäť rokov,

počítačový systém si pomyslel, že je vo veku detských hier. Stroj totiž nezohľadňoval čísla nad stovku. Podľa Siiri mala tá pani zájsť do poradne, ona sama by iste išla, lebo tie testy boli celkom milé. Bolo treba nakresliť trojuholník a prejsť po rovnej čiare. Pre stopäťročnú nič ľahké. Pani však nikam nešla, urobila ukrutnú scénu a sťažovala sa všade možné, až napokon zomrela skôr, ako sa jej ponosy dostali k správneému úradníkovi.

„Srdečne ďakujem,“ povedala Siiri inteligentnej stene, ktorá jej na počesť narodenín vnucovala obraz žiarivých červených ruží.

Siiri štuchla ukazovákom do inteligentnej steny, len tak hocikam, lebo zatiaľ neprišla na to, kde sa tá hračka vlastne nachádza a ako by jej mala dávať príkazy. Vo Večernom háji však bolo teraz všetko takéto: zľahka sa dotýkali plôch a štuchali do nich. Inteligencia bola všade vôkol, obrovské množstvá, stačil klik a udialo sa čosi neuveriteľne inteligentné. Siirina malá dvojgarsónka bola preplnená snímačmi, detektormi, čipmi, vysielaczkami a kamerami, ktoré sledovali jej život. Kdesi v hĺbinách jej lôžka sa skrývalo aj to čulé čudo, ktoré ju neprestajne sledovalo v spánku a, nemajúc na práci nič lepšie, zarátavalo každučký jej pohyb. Keby sa sklátila na podlahu a zasa sa dostatočne čulo nepostavila, inteligentné bradavičky, ktorými bola podlaha posiatá, by odoslali informáciu do poplachového centra, odkiaľ by sa prirútila sanitka aj so skupinkou zdravotníkov, aby jej pomohli na nohy. To zabezpečovalo, že starci neumrú na podlahe. Vo Fínsku panoval jednomyseľný názor, že umieranie doma na podlahe je tragickejšie ako na lôžku v zdravotnom stredisku. Viedla sa o tom dokonca emóciami nabitá rozprava na riadnom zasadaní parlamentu, ktorú niekoľko ráz sledovali spolu s Annou-Liisou a Irmou.

Život v inteligentnom byte bol zábavný, ak si človek vypracoval ústretový postoj k prekvapeniam, ktoré jeho stroje a zariadenia vede-

li pripraviť. Napríklad výprava do chladničky bola zaručeným dobrodružstvom. Nikdy sa nedalo vedieť, čo chladnička v konkrétnom prípade povie.

„Odstráň. Neodkladne. Skazené. Mlieko. Pol. Litra. Posledný. Dátum. Minimálnej. Trvanlivosti. Dnes.“

Siirina chladnička bola mladá žena, pomerne rázna a trochu priveľmi si uvedomujúca vlastnú významnosť. Irma si do svojej chladničky bezpodmienečne želala hlas staršieho muža, a to len bola zábava, lebo jej z chladničky zaznieval hlas niekdajšieho hlavného rozhlasového hlásateľa Yleisradia, ktorého všetci poznali spred dávnych rokov z valutových kurzov a poveternostnej situácie na mori. Irma svoju chladničku ihneď nazvala gavalierom a beznádejne sa usilovala naučiť ju, aby vyslovovala „bááábovka“ namiesto „bábovka“.

„Aj ten papagáj je bystrejší,“ sršala od zúrivosti, keď usilovná výučba nepriniesla výsledok.

Hovoriaca chladnička sa najprv zdala iba oživením, čím si, čo zlepšovalo náladu, keďže nemali mačky ani manželov, no v podstate zachraňovala starcov pred otravou a hnačkou. Veď toľkí jedli skazenú stravu, lebo si nepozreli dátumy na výrobkoch. Alebo si na dne chladničky zabudli odkrojok lososa spred týždňa a ten sa premenil na zelený sliz. Taký losos potom smrdel naozaj hrozne, takže poplašné zariadenie istej panej, ktoré reagovalo na pachy, spustilo rámus, ktorý v nich vyvolal dojem, že sa začal letecký poplach.

Siiri na začiatok vypila pol litra mlieka, ktoré sa v ten deň malo skaziť, aby chladničku upokojila. Keď sa do nej pokúsila vložiť niečo, čo mala zjesť už predvčerom, tá začala zúfalo odvrávať a Siiri nevedela, čím by ju mohla upokojiť. S pečevným nákyptom boli večne problémy.

„Neriadila si sa návodom. Neriadila si sa návodom. Neriadila si sa návodom,“ omieľala chladnička niekoľko hodín, vždy rovnako,

neprirodzene zvyšujúc dôraz na začiatku každého slova. Aj na toto mohol starý človek zomrieť, stratiť chuť do života a pominúť sa od mučenia na stoličke pri jedálenskom stole, zgniavený kázňou chladničky len preto, lebo mal na rajnici trocha pokazený pečeňový nákyp, kúpený v zľave.

„Radšej znesiem, že mi káže môj gavalier, než počúvať tých dobrovoľníkov, čo tu pracujú,“ povedala by Irma, keby bola zapojená do diskusie on-line v reálnom čase. Práve také slová používali všetky tie bledule vo Večernom háji, keď dávali obyvateľom návody, ako sa prispôbiť novému životnému prostrediu. Naozajstný personál už nejstvoval. Nijaké cvičiteľky, nijaké aktivačné asistentky, nikto, kto by pracoval v kuchyni, nijakí vysokoškolsky vzdelaní sociálni pracovníci, vedúce ústavov, ošetrovatelky, ba ani len praktikantky zaoberajúce sa teóriou starostlivosti či prisťahovalci dočasne zamestnaní v rámci procesu aklimatizácie, všade iba stroje a málopočetná skupinka dobrovoľných pomocníkov a pomocníčok, ktorí zaškoľovali obyvateľov v schopnostiach užívať si automaty.

Večerný háj už nebol len tak nejakým strediskom pre starých ľudí v terminálnom stave v helsinskej štvrti Munkkiniemi. Ukázalo sa, že takmer dva roky trvajúca oprava bola rozsiahlejšia, ako sa myslelo. Z tej mlynice napokon vyšlo všetko nové a konečný výsledok predali medzinárodnej spoločnosti, ktorá bola kótovaná na burze. Domov s opatrovateľskou službou sa zmenil na súčasný pilotný projekt monitorovanej starostlivosti o staré osoby a jeho zriaďovateľmi boli tri rozličné ministerstvá, ktoré súčasne podporovali jeho činnosť. Politici a podnikatelia verili, že premena starcov na laboratórne zvieratá je záchranou pre spoločnosť a z hľadiska budúcnosti globálnym riešením najbrizantnejšieho problému na zemeguli, ktorý predstavujú práve starí ľudia. Fínsko by sa pozviechalo z hospodárskej krízy,

keby všestranná zdravotnícka a opatrovateľská technológia ovládla svet a znova by preukázala, čoho je schopný fínsky inžinier.

„Toto je naša posledná služba spoločnosti,“ povedala si Siiri sama pre seba, kým gučou zo starej pyžamy zotierala z jedálenského stola zvyšky po raňajkách. Zjedla jedno vajíčko natvrdo a tvrdý tmavý chlieb, nasilu, lebo už necítila nijaký hlad a jedla takpovediac z povinnosti.

V tej chvíli sa na jej inteligentnej stene objavila obrovská Irmina hlava, akoby Irma počula, ako si uprostred všetkých tých snímačov a dzindzíkov Siiri mrmle pod nos. Irmine biele kučeravé vlasy neupravené vytŕčali všetkými smermi, v kútikoch úst mala odrobinky bááábovky a v ušiach veľké brilianty.

„Čertovský vehikel!“ kričala Irma a vôbec sa pritom nepozerala na Siiri, ale nahnevane hľadela kamsi bokom. „Otca tvojho! Povedz svoje meno a stlač enter... Dočerta...“

Ozvalo sa čudné buchnutie a Irma sa na okamih zo Siirinej steny stratila. V pozadí hučala *Figarova svadba* od Mozarta. Siiri sa na chvíľku započúvala a pochopila, že sú aktuálne v prvom obraze. Gróf Almaviva práve našiel páža Cherubina pod prikrývkou na stoličke v izbe komornej Susanny. Potom sa Irma vrátila a zabodávala zrak do stredu displeja, akoby sa na Siiri veľmi hnevala.

„Ir-ma Län-nen-lei-mu-o-vá. Enter! Ako táto poondená stena vlastne funguje? Eniky-beniky, chcem odtiaľto preč. Nedostanem sa preč z vlastného bytu! Pomôžte mi, preboha. Sú na svete ešte údržbári, ktorým sa kedysi hovorievalo domovníci? Počuje ma niekto?“

Irma vyšla z uhla záberu kamery, no Siiri dobre počula jej hundrať a celý ten zmätok, ktorý na Almavivovom dvore vyvolalo nájdenie Cherubina na nesprávnom mieste. Najvyššie svojím tenorom bľachal ohováračský učiteľ spevu. Irma sa tvárila čoraz ustrašenejšie, vykrikovala a vulgárne hrešila, vzdychala a stenala a hľadela povedľa

kamery, prehrabávajúc si vlasy. Odrazu hudba stícha, ako keď utne. Nastalo ticho, priam desivý pokoj, do ktorého začala Irma spievať vysokým a silným hlasom *Pietà, ignore* od Alessandra Stradellu. Siiri na seba rýchlo hodila župan a utekala zachrániť priateľku.

II

IRMA SA NESMIERNE ZLAKLA, keď sa Siiri s vlastným kľúčom objavila v jej byte. Vlastne to nebol kľúč, ale malý oválny gombík, ktorý magicky otváral dvere a potvrdzoval platby v jedálni aj v kiosku Sám sebe lekárom, umiestnenom na prízemí. Gombík o nich vedel všetko, lepšie ako ony samy. Už si nepotrebovali pamätať ani len kód sociálneho poistenia, čo bolo pre mnohých nesporne uľahčenie. Pri dverách do bytu stačilo gombík len otrčiť oproti výčnelku na stene. Najprv však bolo treba ten čertovský gombík nájsť. Mnohí si ho zavesili na krk, časť nevedela rozlišovať medzi gombíkom a bezpečnostným náramkom, Irma ho mala väčšinou kdesi zapotrešený a Siiri si ten svoj pripevnila na remienok náramkových hodínok. Pri otrčaní oproti výčnelku sa vždy strácal čas, lebo prístroj nechcel poslúchnuť hneď a bolo ho treba prebúdať a čarovať gombíkom popred výčnelok hore-dolu. Keď sa zamávanie gombíkom podarilo, vo výstupku sa rozsvietilo zelené svetielko a dvere sa pomaly, no nepriateľsky otvorili priamo proti človeku, ktorý chcel dnu. Už tu neboli dvere, ktoré by sa otvárali kľučkou, jednoduchým potiahnutím alebo potlačením.

„Len pomysli na tých chudákov, ktorí sa živia vyrábaním cedúľ na dvere, takých tých, akože treba tlačiť alebo ťahať k sebe. Aj tí sú už teraz všetci bez práce? Toto je naozaj čudné. Opreteky sa vymýš-

lajú všelijaké strojčky, ktoré oberajú ľudí o prácu. A čo tí nešťastníci, ktorí nalepovali tie samolepky na dvere?“ vykladala Irma a začala pobiehať po kuchyni, akoby chcela Siiri niečo ponúknuť, no nevedela vymyslieť čo.

„Budem rada za bábovku,“ pomáhala kamarátke Siiri. „Alebo si už všetko pojedla na raňajky?“

Irma sa celá zdesená obrátila k Siiri a takmer nenávisťne vyhrkla: „Odkiaľ vieš, že na raňajky som mala bábovku? Aj to si mohol každý prečítať na tej stene s inteligentnými škriatkami? Ja sa už z toho zbláznim. Podľa steny som spala s účinnosťou sedemdesiatosem percent, hoci si dobre pamätám, že som prebdela celú noc.“

Irma neznášala pomyslenie, že ju kdesi neprestajne sledujú. Veď práve preto namontovali všetky tie antény a kamery, lebo kdesi niekto sedí a sleduje všetko, čo robia, dokonca aj v spánku. Tam kdesi je aj teraz nejaký človek, ktorý tupo zíza na ich ranné pobehanie. Možno niekdajší nalepovač samolepiek „Tlačiť“ alebo niektorá z ich prepustených cvičiteľiek, ktoré ony všetky volali Jenni. Irma bola presvedčená, že táto detektorová džungľa vyšla obyvateľov Večerného hája poriadne draho. Veď kto iný by to všetko zaplatil, ak nie obyvatelia? Štátne peniaze šli len na rozbeh projektu a vybudovanie zariadení. Najvlastnejším cieľom bolo fedrovať centrá starostlivosti o starých ľudí v Indii a Južnej Amerike podporou exportu v rezorte ministerstva priemyslu a hospodárstva.

„Máš v kútikoch úst omrviny bábovky,“ povedala Siiri s priateľským úsmevom, kým sa Irma znova nadychovala.

„Aha, no. Vadí ti to? Hľadám servítku, mala by tu byť niekde na stole. Prečo nie je môj obrúsok na stole... Taký svetločervený, je na ňom pekne aplikovaný môj monogram. Bol to svadobný darček, trvácna a krásna ľanová látka. Nechce sa mi dávať ho zakaždým do bielizne

na pranie, preto zvyčajne leží tu na stole, na tomto mieste, kde jedávam. Načo si potrebovala práve teraz hovoriť o odrobinkách bábovky? No, utriem si ich aspoň rukou, tak. Je to teraz v poriadku? Kde sme to boli?“

Siiri nemala síl na to, aby Irme vysvetlila, že sa aj s odrobinkami omylom objavila na jej stene. Medzi ich bytmi bolo vytvorené nejaké nebeské spojenie cez satelit, takže ani nemuseli vstať z pohovky a mohli sa skontaktovať, lebo tak znel správny termín. Možno by sa mohli takto cez stenu spojiť s kohokoľvek bytom, keby to chceli a vedeli ako. Pomocou vlastných gombíkov sa Irma a Siiri dostali jedna k druhej a ešte aj do bytu Anny-Liisy. To pre istotu, keby detektor zaspal a tá druhá by zomrela práve v tom okamihu. Každý obyvateľ si mal zvoliť dvoch „bezpečnostných priateľov“, ktorých zámky potom naprogramovali do gombíkov. Tak sa starci a starinky starali o seba navzájom. Nazývalo sa to korporatívna starostlivosť.

Teraz však boli pri Irminom stole s raňajkami čulo a simultánne v reálnom čase a zhovárali sa o tom, ako hrozne to vyzerá, keď niektorí obyvatelia nosia na hrudi jedálny lístok za posledné tri týždne. Čo sami nevidia, akí sú umazaní? Keďže nejestvujú ošetrovatelky, nikto im neporadí, aby pri jedle používali podbradník alebo si aspoň raz do týždňa vymenili blúzu či košeľu. Irma si spomenula na sesternicu, ktorej ochrnula polovica tváre, takže jej z kútika úst jedlo cícerkom stekalo na prsia. Nech jej dali hocijako veľký podbradník, vždy sa zašpinila. Bolo to veľmi trápne najmä na spoločných rodinných večeriach, ktoré sa vtedy ešte organizovali. Irma chvíľu spomínala svojich milých bratancov a sesternice, všetky tie veselé dievčence a mládenčov, ktorí milovali kartové hry a prípitky a pozývali rodinu na nedeľu k sebe na všelijaké dobroty.

„Ojoj, čo narobíš, mala som príjemný život,“ povedala zvýšeným hlasom a splasla ruky. Potom sa pozrela na Siiri a zväžnela.

„Lenže všetci tí veselí bratanci a sesternice už poumierali.“ Dvakrát dramaticky vzdychla a hlas sa jej zatriasol. „Nemám už nikoho, iba teba, Siiri.“

„Ty moja chuderka,“ chlácholila ju Siiri, vediac, že je slabou útechou v porovnaní s početným Irminým príbuzenstvom.

Bez jediného slova jedli svoju bábovku a pili zalievanú kávu. Obom sa cnelo za novinami, lenže sťažovať sa im už nepripadalo aktuálne. Dlho boli nahnevané, keď sa noviny presunuli na internet. Napísali šéfredaktorovi najväčších novín Helsingin Sanomat, riaditeľovi koncernu Sanoma Oy a všetkým vedúcim redakcií, dokonca do Holandska, riaditeľke služieb zákazníkom, predsedovi predstavenstva i vedúcemu pre spoločenskú zodpovednosť, odpoveď však prišla iba na jeden z ich ústretových listov. V nej stálo: „Spätnú väzbu od zákazníkov sme sústredili na Twitteri. Nezabudni použiť heslo @sanoma#spatnavazba#ruusujarisuja#spokojnyzakaznik.“

Irma mala vo svojej mašinke noviny na každý deň a navyše celé mraky archívov a špeciálnych príloh od výmyslu sveta, no nech sa akokoľvek usilovali, na drobnom displeji sa im nečítalo dobre. Aj samotná mašinka sa zagebrila, keď sa usilovali prstami od bábovky listovať na stránkach. Vlastne to ani neboli strany, iba grafické zobrazenie ukazujúce stránky novín.

„Grafický je pekné slovo,“ uvažovala nahlas Irma a ochutnávala ho v ústach. „Je v ňom čosi statné a masívne, ako granitový pomník na hrobe. Grafický. Dala už Anna-Liisa urobiť Onnimu náhrobný kameň? Nemala s ním všelijaké problémy?“

„Och, a koľko!“

Onniho meno sa na starý náhrobný kameň k menám všetkých jeho niekdajších manželiek nevošlo, a tak Anna-Liisa musela obstarat nový, väčší než predchádzajúci, krásnu čiernu žulu. Dala doň zlatými

písmenami vyryť už aj vlastné meno, čo bolo podľa Siiri a Irmu trocha komické a predovšetkým zbytočne nákladné.

„Ježiš, Mária, Jozef!“ skríkla odrazu Irma tak, že sa Siiri hrozne vydesila. Za závesom na okne sa objavila krysa. Živučká krysa s lesklou kožušinou, ktorá sa chvíľu rozhliadala vôkol seba a potom sa, capkajúc labkami na podlahe, cieľavedome vydala na útek. Zalapali po vzduchu a nevedeli, čo spraviť. Siiri zacítila prudké šľahnutie v sluchách a Irma si vyšplechla kávu na belasé šaty. Keď sa im krysa preknísala pomedzi nohy, zrevali obe tak nahlas, že sa zviera bez stopy stratilo a prebudila sa inteligentná stena.

„Neidentifikovateľný poplach! Skontroluj požiarny hlásič!“

Siirin dych sa nie a nie upokojiť. Mala pocit, že prebehla osemsto metrov pospiatky a urobila dva kotrmelce. Srdce jej zúrivo tlklo, robilo strašidelne dlhé prestávky a po nich sa znova horlivo rozbiehalo. Z úst nedostala slova, len sa zarazene pozerala striedavo na Irmu a potom na inteligentnú stenu, ktorá im ani v tejto situácii nijako nepomáhala.

„Tamto zabehla!“ zajačala Irma a ukázala ku kuchyni tak prudko, až sa jej briliantový prsteň zablýskal ako poplašný maják. Inteligentná stena nezaostávala v aktivite za Irmou:

„Nebezpečenstvo pominulo! Nijaký dym!“

Irma odvážne vstala a trielila do kuchyne. Trieskala so všetkým, čo jej prišlo pod ruku, vykrikovala „kšic! kšic!“ a pokrikovala, aby krysu vyplašila, lenže zvieratko sa už kamsi stratilo. Siiri len ťažko vstala zo stoličky a pomaly kráčala za Irmou do kuchyne. V hlave jej hučalo, akoby stála uprostred vodopádu. Pred očami sa jej zatmievalo.

„Siiri, ty skolabuješ, nože prestaň... beda, preboha, čo teraz!“

Irma zachytila Siiri skôr, ako sa zvalila na zem. Odvliekla priateľku k malej kvietkovanej pohovke a zdvihla jej nohy na opierku

na ruky. Siiri nepripadalo, že by stratila vedomie, no bola taká paralyzovaná, že nebola schopná urobiť nič rozumné. Irma bola čudne pokojná a činorodá a ihneď zašla do kuchyne, aby Siiri pri-niesla napiť. Idúcky okolo inteligentnej steny jej päťou uštedrila zúrivy buchnát.

„Na čo ty tu civieš a vnucuješ sa hlúpymi poplašnými výkričníkmi?“

„Vyber 1: sanitku, 2: poradňu, 3: servisnú firmu,“ priateľsky jej odpovedala stena a výkričníky vynechala. Za každou možnosťou vý-beru bola žltá loptička, ktorá mala oči a usmievajúce sa ústa.

Siiri cítila, že z pohovky sa šíri vôňa Irminej typicky sladkastej kolínskej, do ktorej sa miešala štipka mentolového tabaku a pastiliek značky Mynthon. Chápala, že nemôže cítiť toto všetko naraz, no jed-na vôňa evokovala ďalšiu, až sa napokon vykreslil celý Irmin obraz, ako sedí na pohovke s poťahmi od Sandersona, kúpenej v tridsiatych rokoch v Stockmanne, v ústach má pastilku a v ruke cigaretu, ktorú vraj fajčí iba preto, aby si uvoľnila zapchatý nos. Ktorási žila tikala Siiri na sluche, no šumenie v hlave sa už stíšilo natoľko, že dvojčiar-kové a v ľavom uchu jej už zase znelo celkom jasne. Cítila iba slabú nevoľnosť. Bola to naozaj krysa, ktorá všetko zapríčinila? Ako je to možné? Nepamätala si, že by sa niekedy bála krýs, a tie pritom za jej mladosti boli na helsinských uliciach, na dvoroch domov a v pivni-ciach celkom bežné. Povrávalo sa, že v najhorších rokoch nedostatku ich niektorí lovili, aby zahnali hlad.

„Tu sa napi, ty moja vydesená mestská slečinka,“ zvolala veselo Irma a podala Siiri kávový hrnček ozdobený drobnými jasnočerve-nými vtáčikmi, po okraj naplnený červeným vínom. „To ťa posilní! *Skål!*“ Vlastný pohár si naplnila po samý okraj, odchlipkávala z neho však tak šikovne, že na kvietkovanú pohovku ani na jej modré šaty neodkvapla ani kvapôčka.

Irma mala pravdu. Zo dva hlty trochu kyslastého červeného vína Siiri zázračne posilnili. Znova cítila, ako jej krv prúdi celým telom, od šumiacej hlavy po stuhnuté nohy, a chcela sa posadiť vedľa Irmy. Tá jej musela trochu pomôcť, než tie svoje staré hnáty dostala z opierky pohovky späť na zem, napokon sa však všetko na veľkú radosť podarilo, keď Irma zaspievala svoj obľúbený šláger *Siribiribim*.

„Takže tu máme krysy,“ skonštatovala Irma spokojne, lebo táto skutočnosť znamenala zmenu v bežnom kolobehu dňa. Bežných dní mali v živote habadej. „Znamená to začiatok konca? Ako v Camusovom *More?*“

Krysa bola zdravá a živá, nie ako v Camusovej knižke, kde krysy chrlili krv, skapínali na uliciach a šíрили mor. Chvíľu dumali, či krysa prišla za potravinami, no zdalo sa im to nepravdepodobné. Oveľa vábnejšia potrava sa predsa nachádza v ľubovoľnom množstve v munkkiniemskych smetiakoch. A čo ak krysa zacítila mŕtvolu? Žeby zasa niekto umrel?

„Vycvičená krysa by mohla byť dobrým riešením problému, keď starí ľudia umierajú vo svojich bytoch v domove s opatrovateľskou službou a nikto si to nevšimne,“ zamýšľala sa Siiri.

Z času na čas sa stávalo, že starý človek ležal nejaký týždeň mŕtvy, kým si ho všimla upratovačka alebo údržbár vymieňajúci žiarovku. Aj v rozhlase diskutovali o rizikách spojených s osamelým umieraním. Akýsi mestský úradník navrhol, aby sa domovom s opatrovateľskou službou a domovom pre seniorov uložila povinnosť raz týždenne kontrolovať stav svojich obyvateľov.

„Akože či sú obyvatelia živí alebo mŕtvi!“ mudrovala Irma a od smiechu sa išla popukať. Čipkovou vreckovkou si utrela slzy, ale aj tak sa nevedela prestať smiať. Predstavovali si, ako by nejaká praktikantka študujúca za ošetrovatelku, dajaká sedemnásťročná Jemina, klo-

pala na dvere obyvateľov a vyzvedala by, či zomreli alebo sú nažive, a o výsledku by podala správu cez svoj inteligentný mobil. Vycvičená krysa by sa na túto úlohu hodila lepšie.

„Alebo sa na ten účel staneme dobrovoľníkami my samy. Ja by som bola veľmi dobrá životná inšpektorka,“ vtipkovala Irma a šmátrala vo svojej kabelke, aby z jej útrobov vybrala cigaretu.

„To nie je dobré pomenovanie pre inšpektorku, ešte by si ľudia mysleli, že si z poisťovne. Ale čo keby si bola kontrolórka smrti?“

„Isteže, to je lepšie. Zaklopkám na dvere a začnem vyzvedať, či sú prítomné nejaké poslušné mŕtvoly.“

Irma vyprázdnila kabelku na porcelánový stolček, ktorý kedysi sama vyzdobila kvetinkami, našla cigaretovú škatuľku a práve sa jej podarilo zapáliť prvú otváračku nosa toho dňa, keď sa od dverí ozvalo ostré zakašľanie. Nieкто vstúpil dnu.

„Sme nažive!“ zapišťala Irma vysokým falzetom, ktorý jej zostal ako pamiatka na hodiny sólového spevu v mladosti.

Z predsiene pred ne predstúpila vysoká, štíhla žena. Vek jej bolo ťažké odhadnúť, lebo v nijakom prípade nebola mladá, no v porovnaní so Siiri a Irmou by bolo ťažké odsúdiť ju do kategórie starých. Mala lesklé, načierno nafarbené vlasy, veľké okuliare v čiernych rámkoch a živý pohľad, ktorým zvedavo mapovala byt.

„Som Sirkka, ahojte.“

Priezvisko nemala, to teraz nemal nikto. Bola iba Sirkka. Zarazene sa pozerali na hostku, ktorá nevravela, prečo prišla na návštevu. Žena mala oblečený akýsi voľný pletený pulóver tyrkysovej farby, úzke nohavice z látky na závesy a na nohách jasnozelené topánky na podpätkoch.

„Prinajmenšom desať centimetrov. Ako sa len na nich udrží?“ pošepkala Irma Siiri, akoby sa pozerali na televíznu reláciu, nie na živého človeka.

„Prišli ste skontrolovať, či sme zomreli?“ spýtala sa Siiri a namáha-vo vstala z Irminej nízkej pohovky, aby Sirkku pozdravila. Keď stisla žene ruku, pocítila, že je strašidelne studená a kostnatá.

„Ja sa volám Siiri Kettunenová, bývam vo vedľajšom byte,“ predstavila sa, upierajúc na ženu priateľský pohľad. Boli v ňom však aj drobné pichliačky. „Čo by ste si želali?“

„Ak zbierate peniaze, ja nijaké nemám. Nemôžem nájsť svoj kúzelný gombík. Mám iba kreditku, no neviem, či aspoň na nej sú nejaké peniaze,“ ozvala sa Irma, ktoré ešte stále vypúšťala dym na pohovke.

Mala, samozrejme, pravdu. Bolo zbytočné vyberať peniaze, hoci aj na dobrý účel, pre Červený kríž alebo Bratský zväz vojnových veteránov, lebo nikto nemal hotovosť a nedostal ju ani len v banke. Nordea na Munkkiniemskej sadovej ulici zatiahla koncom leta na výkladoch husté a hrubé závesy a na dverách sa objavila ceduľa, ktorá vyzývala klientov, aby sa nepribližovali, lebo v tejto pobočke, rovnako ako v iných bankách, bolo ukončené vybavovanie akýchkoľvek operácií. Siiri sa veľakrát pokúsila nakuknúť pomedzi závesy, aké dobrodružstvá prežívajú pracovníčky za priečkami, keď už klienti nerušia ich pokoj, lenže vnútri bolo rovnako mŕtvo ako na chodbách Večerného hája.

„Všimla som si, že sa tu ozval poplach,“ povedala žena vysokým, prenikavým hlasom. Tvár mala mocne nalíčenú a starostlivo nakreslené obočie sa jej klenulo ponad rámiky okuliarov.

„Kdeže, to som bola ja,“ ozvala sa Irma a rukou si rozháňala cigaretový dym spopred tváre, až sa jej rozcengali zlaté náramky. Ten zvuk Siiri milovala. Šťastná sa pozerala na kamarátku, ktorá začala Sirkke, žene, ktorá jej vnikla do bytu, zoširoka vysvetľovať, ako vysoko a silne dokáže zakričať a v prípade potreby aj zaspievať. Zručne jej predviedla aj dve ukážky, a keď sa dostala k staccatu Kráľovnej noci,

inteligentná stena sa s rachotom spustila, nazdajúc sa, že v kuchyni znova vypukol požiar.

„Len sa pozrite! Tá stena stratila rozum!“ ukázala Irma obviňujúco na displej, ktorý mal aj na túto krízovú situáciu tri riešenia: 1: hasiaca prikrývka, 2: všeobecné núdzové číslo 112, 3: servisná spoločnosť. Žena pokrčila tvár natretú krycím krémom a pripomínala Snehulienku v škaredých šatách.

„Chcete počuť o Svätom Duchu?“ navrhla potom. Veď to aj bola jediná alternatíva, ktorú im inteligentná stena toto ráno nedokázala ponúknuť.

Irma vybuchla smiechom, no Siiri sa zdvorilo usilovala prejaviť záujem, lebo nechcela nikoho odsudzovať pre jeho náboženstvo. Kto vie, možno tá žena povie niečo zaujímavé. Tá však na ich reakciu nečakala. Stihla už vybrať zo svojej zelenej tašky cez plece prospekty a letáky a položila ich na Irmin porcelánový stolík ako lákadlo do začínajúcej sa diskusie. Keď si Irma prezrela prospekt Modlitebnej kliniky, znervóznela. S rozhnevaným výrazom vyskočila na rovné nohy a vyhlásila, že ju uráža, keď niekto vnikne takýmto spôsobom do jej bytu, jej spev považujú za požiarneho poplach a navyše niekto sleduje jej život pomocou všetkých špiónskych krámov.

„To ste boli vy, kto ma videl, ako som trocha zvýšila hlas, kým vy ste sedeli kdesi v hĺbinách pivnice a sledovali nás? To si píšete, že viem, že tam máte centrálné sledovacie pracovisko, z ktorého nás pozorujete dychtivejšie, ako by si Stasi a KGB dokopy dokázali čo len predstaviť? To moje zakikírikanie vás prinútilo prihrnúť sa sem s taškou plnou akéhosi svätého ducha. Čo ste celkom na hlavu?“

Žena sa vztýčila do hrozivej výšky a zľahka si prehrabla lesklé vlasy. Siiri úpenlivo dúfala, že sa ich nezačne pypytovať na zmysel života. Boli už priveľmi staré, aby ich zaujali také ničotnosti.

„Liečim v Ježišovom mene, vyhánam zlých duchov. Keď sa zdrojom sily vo vašom živote stane Svätý Duch, najvnútornejšie vás to obrodí tak, že už nedovoliťe svojmu ja, aby vás ovládalo. Také je to jednoduché. Len musíte dovoliť Svätému Duchu, aby vám vstúpil do mysle, aby ste sa mohli zúčastňovať na božskej prirodzenosti, ktorej súčasťou budete tak dlho, ako zostanete v Ježišovej blízkosti. Oslobodím vás spod moci Satana. Vypočujem vás a budem sa za vás modliť. Také je to jednoduché.“

Irma o krok ustúpila, aby nestála priveľmi blízko tej čudnej ženskej prekypujúcej silou a nevlúdnosťou. Siiri videla, že Irma čoskoro vybuchne od zúrivosti, no nevedela prísť na nič, čo by takejto bytosti mohla povedať. Tá pozerala, pohľadom planúcim od nenávisti, priamo na Siiri.

„Čo keby ste sa za nás pomodlili, aby nás krysy nechali na pokoji?“ vyhrkla Siiri napokon.

To ženskú prekvapilo, hoci vyzerala ako skúsená cestujúca kazaťka. Iste bola zvyknutá počúvať o násilí, znásilneniach, alkoholizme, nespavosti, drogách, nezamestnanosti, osamelosti a pedofílii, no doteraz sa na ňu ešte nikto neobrátil kvôli krysám. Kým váhala, ako zareagovať, Irme sa tá myšlienka už zahniezdila v mysli.

„Nám by sa hodilo aj to, aby ste sa modlili za krysy a nás nechali na pokoji. Sama si môžete vybrať, na ktorej strane budete v tomto spore stáť v závislosti od toho, v kom je viac diabla, či v krysách, alebo v nás. Také je to jednoduché.“

Irma vykročila do predsieni, aby tá ženská pochopila, že má odísť. Keďže Sirkka ďalej stála ako primrazená, Siiri ju uchopila za lakeť a viedla ju k dverám. Sirkka ohmatávala remeň svojej kabelky, no nemohla nájsť slová, ktoré by sa hodili do tejto situácie. Irma žmurkla na Siiri a potlačila dvere, aby sa otvorili. Keď sa dvere začali rovnako

pomaly ako automaticky otvárať, zazreli na chodbe tučnú krysu, ako sa kúpe v lúčoch jesenného slnka.

„Kikirikí!“ zakikiríkala Irma. Vynorilo sa to inštinktívne z jej reperoára a vlastne sa to do tejto situácie veľmi hodilo. Krysa sa zľakla a vyrazila na útek, v obývačke sa aktivovala inteligentná stena a modleníčka Sirkka sa zrútila na chodbe.

III

KEĎ OMDLETŮ DOBROVOLNŮ MODLENÍČKU dovedli ešte celú popletenú na pohovku sedacej súpravy vo vestibule Večerného hája na prízemí, vyvolala zaslúženú pozornosť. Anna-Liisa, v čiernych šatách a ako vždy dôstojne vzpriamená, šikovne umiestnila Sirkke za hlavu vankúše. Položila pacientke niekoľko otázok, ktoré boli podľa ostatných prítomných čudné a na ktoré modleníčka Sirkka neodpovedala.

„Zisťujem jej neurologický stav,“ vysvetľovala Anna-Liisa tým, ktorí boli hlúpejší ako ona. „Dokážete vyplaziť jazyk? Urobiť grimasu? Aká je vaša obľúbená farba?“

Tauno sa prebral, keďže dostal významnú úlohu. Čulo pobiehal dookola, knísajúc sa so šiltovku na hlave, s chrbtom do oblúka, mávajúc po oboch stranách tela rukami, energicky komandoval oddiely tak, ako to dokázal iba frontový dôstojník zvyknutý na núdzové situácie.

„Vodu! Prineste vodu! Zdvihnite jej nohy, urobte miesto, zmeriam jej tep.“

Tauno nijaký tep nenahmatal, no nikoho to vlastne neprekvapilo. Tá žena vyzerala aj za normálnych okolností taká chladná, že tep

musela mať celkom nehmatný aj po veľkom športovom výkone, nieto ešte takto na prahu bezvedomia.

Margit sa pokúsila prerušiť masáž na automatickom masážnom kresle, no bez úspechu. Každý deň trávila hrbu času v škaredom čiernom koženkovom kresle, ktorého železné dlane zvierali všetky kosti a svaly od hlavy až po končeky prstov na nohách tak mocne, že Siiri sa dlho po masáži cítila ako zbitá palicou. Jedno také ublíženie na zdraví stálo päť eur, platilo sa otrčením gombíka, keď však masážne tyče kresla preorávali Margitin nesmierny trup, tie drobné nerátala. Vyrážala také vzdychy, že si mnohí nedokázali odpustiť spomienku na roky, keď býval nebohý Eino pri plnej sile, a na dávne popoludňajšie chvíle dvojice vo Večernom háji.

„Svätý Duch... dar milosrdenstva... Božia sila vo mne...“

Modleníčka Sirkka začala prichádzať k sebe. Tauno ju zo dva razy tľapol po bledých lícach a ona otvorila oči.

„Svätý Duch sa ma dotkol! Nadišiel okamih premenenia!“ Žena sa posadila, na tvári mala výraz vytrženia a už vôbec nevyzerala ako rozhodená. „Ja som veriacia od utorka 29. apríla 1997. Konečne boli moje modlitby vyslyšané. Vďaka Bohu!“ Potom sa vrátila späť na zem, rozhliadla sa vôkol seba, uvidela stádce viac ako deväťdesiatročných ustarostených tvárí a zmocnila sa jej až dievčenská nesmelosť. „Povedzte mi... Ako som... Hovorila som jazykmi?“

Modleníčka Sirkka nepochopila, že omdlela. Verila, že prijala veľký dar milosti, akési pomazanie ako znamenie svojej silnej viery. Také, na aké sa v niektorých prebudeneckých hnutiach, ktoré samy seba nazývajú neocharizmatickými, čaká väčšmi ako na smrť v domove s opatrovateľskou službou.

„Určite ste však nehovorili po švédsky,“ podotkla Irma. „Akurát ste omdleli. Tým vašim duchom svätým bola tentoraz krysa, naozaj

statná a dobre živená krysa. Videla som už mnoho chudších. Tie, čo sa v štyridsiatych rokoch hmýrili po pivniciach a na debnách s odpadkami, bývali niekedy hrozne vyhladované, lebo vtedy nebolo dosť potravín ani pre ľudí, tobôž pre krysy. Často mali riedku a strapatú sršť a ich chvost vyzeral smiešne, lebo býval dlhší ako chudera krysa. Lenže táto naša krysa bola urastená a sršť sa jej krásne leskla.“

Sirkka nepočúvala, čo jej vravia. Zdvihla obidve ruky a zvýšila hlas do desivej výšky.

„A tieto znamenia nasledujú tých, ktorí veria: v mojom mene budú vyháňať zlých duchov, budú hovoriť novými jazykmi, hady budú brať do rúk, a ak niečo smrtonosné vypijú, neuškodí im. Evanjelium podľa Marka, kapitola šesťnásť, verš sedemnásť a osemnásť.“

„Napite sa, prosím!“ prikázala Anna-Liisa modleničke Sirkke tak drsne, že tá ihneď prestala s blúznivým blabotáním, spustila ruky a prevzala od Anny-Liisy pohár s vodou. Vypila ho jedným dúškom, ani sa pritom nepozrela, čo v tom pohári vlastne je. Lenže ona si namýšľala, že je nesmrteľná, a to jej dodávalo nadľudskú odvalu.

Anna-Liisa tú ženu posudzovala prísnyim pohľadom. Pravou rukou sa opierala o paličku a vo svojich smútočných šatách a s temným pohľadom tmavých očí vyzerala desivo nielen v očiach dobrovoľnej pracovníčky Sirkky. Po smrti manžela sa Anna-Liisa obliekala iba do čierneho a z tejto zásady nezľavovala ani v najväčších horúčavách. Bolo to bláznivé, no rozhodnutia Anny-Liisy boli nezvratné a neotrastiteľné. V čiernej vyzerala ponurá, ale aj bleďá a krehká.

Sirkka vrátila pohár Anne-Liise a rukávom si utrela ústa. Zostala jej na ňom škaredá šmuha od rúžu. Siiri vedela, že tá škvrna pôjde len ťažko vyprať.

„Dobroreč, duša moja, Hospodinovi a nezabúdaj žiadne jeho dobrodenia. Žalmy, kapitola stotretia, verš druhý.“

„Nemusíte ďakovať iným, tú vodu som vám podala ja. Azda už zvládnete odísť odtiaľto po vlastných, lebo ako som pochopila, my už dnes nebudeme vašu dobrovoľnú pomoc potrebovať,“ neprestávala Anna-Liisa a paličkou ukázala na hlavný vchod Večerného hája. Sirkka si prehrabla čierne vlasy, potiahla si šupinatý dierkovaný úplet, aby jej aspoň trocha zakryl plecia, energicky vstala a vzdialila sa, klopkajúc vysokými podpätkami.

„Nech vám Boh požeľná,“ zaželala im, keď dospela k dverám. Krásne sa usmievala, jej úsmev bol taký blažený a šťastný, aký môže mať iba Ježišova nevesta, ktorá okúsila zázrak.

„Už sme sa jej zbavili?“ To zakričala ožranka, potetovaná lekárka, ktorá bola vždy ochotná zísť na pivo k *Starému mníchovi* a sedávala na rozpálenom balkóne bez spodných nohavičiek. Vo Večernom háji bol na vonkajšiu stenu každého bytu navrúbľovaný balkón v tvare sklenej kocky a Siiri z toho svojho videla všetko, čo Ritva aj ostatní obyvatelia vo svojich výkladoch porábajú. Bolo jej to nepríjemné. Ritva Lehtinenová, tak sa tá lekárka volala. Ritva k nim prišla v sandáloch, prederavených džínsoch a voľnej blúzke. V súčasnosti neprestajne nosila šilt proti slnku, či pršalo, alebo pražilo slnko, a v posledných dňoch naozaj pražilo. Výrazne páchla cigaretami, lebo pred omdlievajúcou modleníčkou utiekla zapáliť si na nádvorie Večerného hája.

„Ty si lekárka. Alebo nie?“ oslovila ju Anna-Liisa stále ešte prísne a hľadela na ňu vyčítavo.

„Súdna lekárka, to si zapamätaj. Preto mi noste iba mŕtve telá a budem vám vďačná,“ odpovedala Ritva a zachrčala prefajčeným smiechom.

Siiri si vždy, keď sa s Ritvou stretla, pomyslela, že vekom by jej mohla byť dcérou. Obidvaja jej synovia zomreli na choroby zapríčinené blahobytom už tak dávno, že prestala počítat roky. A keďže dcé-

ru mala kdesi v nedosiahnuteľnom francúzskom kláštore, bola Siiri na staré kolená prakticky bezdetná. Lenže Ritvu by nechcela prijať za náhradné dieťa, lebo tá bola skutočne zvláštny človek.

„Tá baba sa ale rýchlo pozviechala,“ začudoval sa Tauno a poskrúcal sa do neprijemne vyzerajúcej polohy na pohovke. Bola to tá istá stará pohovka, ktorá už na začiatku vekov priťahovala pohľady v spoločenskej miestnosti, veľký a trocha nepohodlný národne romantický kus nábytku, ktorý tu po sebe zanechal niektorý zosnulý obyvateľ. Nábytok v spoločných miestnostiach nebol pri oprave nahradený virtuálnymi stenami. Kartársky stolík so súkenným poťahom smel takisto zostať na svojom mieste v kúte spoločenskej miestnosti spolu so stoličkami rozličného pôvodu a tvarov, ktoré sa už pozostalým nehodili.

„Svätý Duch ju vyliečil,“ skonštatovala veselo Irma, zopäla ruky a vyzerala, akoby chcela z poschodia nad nimi vymodliť nové zázraky. „Keby tak ten duch vyliečil aj moje vnútornosti. Niekedy sa mi prd krúti v bruchu tak hrozne, až mám pocit, akoby som od tej bolesti mala zomrieť. Stáva sa to aj vám?“

„Mne brucho funguje pravidelne a dobre,“ oznámila Margit s lícami sálajúcimi následkom miesenia v masážnom kresle. „Aj ty by si mala niekedy to kreslo vyskúšať.“

„To sa ti v črevách krúti čert, zlý duch, preto to potom tak odporne smrdí!“ zažartovala Siiri. Všetky sa veselo zasmiali.

„To mlátiace kreslo ti tak vyrovnáva črevá?“ spýtala sa Irma Margit a hľadala pritom karty na dne kabelky.

„Divertikuly,“ podotkla lakonicky Ritva a odkašľala si väčší chrchel do úst. Očividne nevedela, čo s ním, lebo bol zrejme priveľký na prehltnutie a neodvážila sa ho vypľuť nikam vôkol seba, hoci na to bola dosť negustiózna. Po krátkom zaváhaní Irma obetovala pre Ritvin chrchel vlastnú čipkovú vreckovku.

„Veď ju môžem dať vyprať,“ zašepkala smerom k Siiri tak nahlas, že Tauno, ktorý ležal čudne natiahnutý na pohovke, sa musel usmiať.

„Naozaj sme videli krysu,“ prízvukovala Siiri, aby previedla rozhovor na inú tému. Všetci sa o to zviera veľmi zaujímali, a tak mohla Siiri rozprávať všetko stále znova a dokola. Ako sa zjavila z prázdnoty ako syn vykupiteľa alebo dobrovoľný pracovník a prinútila modleničku Sirkku upadnúť do neocharizmatického tranzu.

„Sú tu všade. Človek aby bol rád, keď môže zísť v pokoji na záchod,“ ozval sa Tauno. Odmietol hrať karty rovnako ako Ritva.

„Predtým som nezazrela ani jedinú!“ zvolala Irma.

„Sú tu, aby nás obrátili na správnu vieru. A aby nás obrali aj o posledné peniaze. Po každej modlitbe sa objaví aj číslo účtu,“ pokračoval Tauno.

„Počkajte chvíľu!“ dunivý hlas Anny-Liisy zafungoval ako bič, zasa po dlhom čase. Siiri sa potešila, lebo Anna-Liisa už nemala síl rozčuľovať sa nad tým, že rozhovor preskakuje ako zajac z témy na tému, čo mávala predtým vo zvyku. „Zhovárame sa o krysách alebo o dobrovoľníkoch združenia Prebudenie dnes?“

Nikto nevedel, o čom by mal rozprávať, aby nevyrušil iného z jeho myšlienok. Ritva začala vysvetľovať, že divertikuly sú neškodné, ale bolestivé vydutiny na črevách, bežné najmä u žien, a dajú sa operatívne odstrániť. Irma so zarážajúcou rýchlosťou vytiahla svoj reverz pre posledné chvíle o nesúhlase s liečbou a pred všetkými vyhlásila, že radšej zomrie hoci aj na posledný prd, než aby sa dala operovať. Tauno sedel celý prelomený na pohovke, opieral sa o hrbu vankúšov a už vôbec nevedel, o čom je reč. Ťažko sa mu sedelo v normálnej polohe, keď mu cez vojnu tak hrozne skrútilo chrbticu. Anna-Liisa nahnevane pokrčila čelo a prikázala Irme, aby rozdala karty.

„Kanasta,“ vyhlásila a hánkami prstov zaklopala na súknom potiahnutú dosku.

„Včera som mala zaujímavý rozhovor s istým dobrovoľníkom,“ ozvala sa Margit a pritom si zoradďovala rozdané karty. „Bol to síce muž, no takmer v našom veku, iste o čosi mladší, a mal poriadne fúziská ako dajaký mrož a také isté okuliare, aké mal prezident Paasikivi v päťdesiatych rokoch. Stretli ste sa s ním?“

„S Paasikivim?“

„Ten nie je dobrovoľník!“ skríkol Tauno zbytočne nazlostene. Irma sa preľakla tak, že jej karty spadli do lona a škatuľka s pastilkami na zem.

„Paasikivi?“

„Kdeže... však ten tu ani nebýva,“ pokračovala Margit.

„Aha! Tak to je istotne ten vyzvedač, ktorý nás pozoruje v pivnici,“ nadchla sa Irma. Usilovala sa zohnúť na zem, zaokrúhlený trup však nepovolil. „Dočerta s pastilkami!“

Siiri zodvihla škatuľku z podlahy a vyložila na stôl svoju prvú kanastu. Ostatní zostali celí zarazení, lebo si karty ani len nestihli usporiadať.

„Ty švindľuješ!“ zakikiríkala Irma.

„Divertikuly nie sú nevyhnutné, stačí denne zjesť za hrst' semiačok,“ vyhlásila Ritva.

„Prečo neprestajne rozprávaš o guliach? To musíš stále myslieť na ten oný?“ spýtala sa trocha utrápene Margit. Mala už slabý sluch.

„Ten je môj priateľ,“ vyhlásil Tauno.

„Ten oný?“

„Dočerta aj s takýmto rozhovorom,“ vyprskla Anna-Liisa a s trasúcimi sa rukami šľahla karty naspäť do balíčka. „Keby ste sa vedeli sústrediť aspoň na chvíľu. Tak kto je presne ten tvoj priateľ, Tauno?“

„To sme my všetky, no nie?“

„Irma, mlč už! Už sa tu hovorilo o výchlipke čreva, pohlavnom orgáne, dobrovoľných pracovníkoch, prezidentovi Paasikivim a kry-
sách a potom Tauno spomenul, že nejaký človek, nijaká krysa, je jeho
priateľ. Rada by som si o ňom vypočula viac od Tauna.“

„Počula som, že ľudia dnes krysy chovajú ako domáce zvieratá. Ba
aj hady sú obľúbení domáci miláčikovia,“ stihla sa Irma presadiť ešte
pred Taunom.

„Naznačuješ, že tá krysa utiekla niektorému tunajšiemu obyva-
teľovi?“

„Oiva je môj priateľ,“ povedal Tauno až zbytočne oddane.

„Ty si svoju krysu pomenoval Oiva?“ spýtala sa Margit. Podľa nej
by sa pre krysu zrejme hodilo iné meno.

„Keby som mala krysu, dala aby som jej meno Bizam. Volala by sa
rovnako ako tá ondatra v príbehu o Muminovcoch,“ zasmiala sa Irma.

„Oiva nie je krysa,“ potichu zašepkal Tauno.

„To je veselé. Moja sesternica bola chvíľu vydatá za istého Oivu,
lenže ten Oiva sa ukázal ako poriadny darebák, vypisoval nekryté šeky
a s každou babou, ktorú stretol, skočil do postele, takže hoci ja rozvo-
dy vôbec neschvaľujem, tak v prípade mojej sesternice to bolo jediné
rozumné východisko. Zostala potom sama s obrovským rákošom de-
ciek a my sme sa jej usilovali pomáhať, vypekali sme koláče a dávali
sme tým úbohým deťúrencom staré šaty. Som teraz na rade ja?“

Siiri sa čudovala, čo Irmu tak rozrušilo. Slová z nej tryskali tak
neovládateľne ako vždy, keď sa situácia zdala Irme nepríjemná alebo
trápna. Ale veď tu išlo iba o karty. Ich popletený rozhovor sa nijako
nelíšil od bežnej rutiny.

„Nie, Irma. Teraz som na rade ja. A vyložím,“ povzdychla si An-
na-Liisa a tvár mala bielu ako stena. Takže bola rozhodnutá pokra-

čovať v hre, hoci aj nasilu. „A pokiaľ ide o tých dobrovoľníkov, podľa mňa je ich činnosť neprijateľná. A pravdepodobne aj nezákonná.“

IV

„NAJPRV SA MUSÍTE všetkého vzdať, lebo prostredníctvom svojho pozemského tela nič nedosiahnete.“

Muž s príjemným hlasom sa každému zo svojich poslucháčov milo pozeral do očí, prechádzal pohľadom po starčekoch a starenkách a pritom listoval v Biblii, ktorú držal v rukách. Vznikal pri tom príjemný zvuk, kombinácia tichého šuchotu a škrabotu, keď svojimi vrtkými rukami hľadal správnu stránku. Tri staré panie spali v invalidných kreslách a zdalo sa, že Duch Svätý im celkom neprenikol do tela. Nová Somálčanka z céčka, sotva sedemdesiatročná, a Siirina susedka, vdova Eila, niekoľko neznámych starcov a stareniek a Margit bdelo počúvali. Siiri a Irma sedeli v bezpečnej vzdialenosti, aby sa nemiešali do zhromaždenia veriacich, no počúvali, čo má muž na srdci. Dobrovoľný pracovník s príjemným hlasom bol oblečený v tmavom obleku, hoci bol obyčajný štvrtok, sviatočné topánky však nechal pri dverách a teraz tu stál pred rohovým stolom v spoločenskej miestnosti Večerného hája iba v ponožkách. Mužov hlas sa rozliehal po celom vestibule, ktorý však zostal pustý. Istá babka, ktorá si vzadu na hlave zabudla jednu natáčku, sedela vo svojom invalidnom kresle uprostred chodby a v náručí zvierala pradúceho robotického tuleňa. Vlastne to mohlo byť tuleniato, ešte len mláďa. Bolo biele a malo dlhé čierne mihalnice. Keď ho držali v náručí, priadlo ako mača. Stačilo mu pozrieť do očí alebo ho pria-

teľsky osloviť a tuleň smiešne zamával plutvami. Iné prejavy života sa v spoločných priestoroch Večerného hája ani nevyskytovali. Odnikiaľ sa neozývali náhlivé kroky opatrovateliek v zdravotných sandáloch, cvičiteľka Jenni neposkakovala a nemávala konským chvostom, loviac starcov, ktorých by mohla rehabilitovať, ani hlas aktivačnej asistentky nevyvolával čísla binga.

„Tu je dôležitý jedenásty verš ôsmej kapitoly Listu Rimanom. Ten obsahuje myšlienku, že keď vo vás prebýva Duch toho, ktorý vzkriesil Ježiša z mŕtvych, potom ten, čo vzkriesil z mŕtvych Krista, oživí aj vaše smrteľné telá. To znamená, že keď vo vás prebýva Boh, vzkriesi vás.“

Jedna zo žien, ktoré pospávali pred kazateľom, zachrčala, šklbla telom, no upadla ešte do hlbšieho spánku a začala chrápať. Mužov mierny pohľad sa na okamih zastavil na rade invalidných kresiel, no potom sa preniesol na žirnejšie pasienky.

„Kto neverí evanjeliu, bude zatratený. Tí, ktorí veria, hovoria novými jazykmi a vkladajú ruky na chorých a tí ozdravejú. Tie zázračné skutky však nerobia oni sami. To Duch Svätý v nich robí tie zázraky. Duch Svätý. A to je ten istý Duch Svätý, ktorý vzkriesil Ježiša. Ten istý Duch Svätý, ktorý bol rozliaty do nás ľudí. My len musíme dovoliť Duchu Svätému, aby vyplnil náš život a viedol nás bez našej vlastnej vôle. Také je to jednoduché.“

„Bez vlastnej vôle? To je fakt hlupák,“ netaktne podotkla Irma, lebo vlastne nemali rušiť chvíľu povzbudení ostatných obyvateľov. Muž sa pozrel Irme priamo do očí. „Aká hrôza,“ vzdychla si Irma a začala si náhlivo, bez zrkadla, prifarbovať pery rúžom. Vďaka desaťročia zbieraným skúsenostiam to nemalo chybu. Stisla pery, aby dokončila skrášľovanie, a koketne sa znova pozrela na kazateľa, ktorého táto ženská drzosť nevyviedla z miery.

„Ste v diablových osídlach, ak vám Diabol nedovolí oddať sa Duchu Svätému, aby vás naplnil. Keď vás však bude riadiť Božia vôľa, bude to začiatok nového života. Božia vôľa. To je naplnenie Duchom Svätým. To bude začiatok nového života a hojnosť, záchrana a náprava. To všetko sa začína naplnením Duchom Svätým. Duchom Svätým. Také je to jednoduché.“

Jeho poslucháči však nevyzerali o nič zdravší ani silnejší. Musel by do obracania na vieru vložiť ešte veľa síl, dlho rozprávať o príchode Ducha Svätého a hrôze zatratenia na to, aby toto blúdiace stádočko duší prežilo zázrak a aby čo len vykročilo na vlastných nohách. Siiri a Irma nevhodne hundrali, a keď ich začal premáhať smiech, museli sa vzdialiť. Cestou sa usilovali odvieŕať aj Margit, lenže tá odísť nechcela a ostošešť lovila peňaženku, lebo kazateľ sa vo svojej reči dostal k vyvrcholeniu.

„Darovať môžete ľubovoľnú sumu, Pán je vďačný aj za málo. Ak nemáte hotové peniaze, môžete ich odoslať cez internetové stránky združenia Prebudenie dnes iba niekoľkými kliknutiami v políčku Obetný dar. Také je to jednoduché.“

Siiri a Irma sa v náhlosti odpratali do reštaurácie, ktorá už nebola ani len jedálňou, lebo odstránili kuchyňu a s ňou aj kuchára aj ostatné pracovníčky. Namiesto nich tu bola automatická linka, pri ktorej sa starci a starenky obsluhovali sami, pravda, ak vedeli, čo chcú, a pochopili, kde sa nachádzajú. Na začiatku linky boli navrhované ulepené, automatom opláchnuté táčne, potom museli stravníci odobrať vhodné zbrane, inými slovami vidličky, nože alebo lyžice, a napokon poháre. Až potiaľ bolo všetko jednoduché asi tak ako obrátenie sa na vieru.

„Bože, ako len nenávidím tento vehikel,“ prskala Irma a neustále štučala prstom do nápojového automatu v mieste s nápisom Mlieko/od-

stredené. Z kohútika, ktorý nahradzoval vemenno, nevytiekla ani kvapka. Pre istotu stlačila aj nápis Voda/prameň a znova Mlieko/odstredené.

„Zabudla si pred ním zamávať svojím gombíkom. Tým sa platí za nápoje,“ upozornila ju Siiri.

Irma vylovila gombík prekvapivo rýchlo z dekoltu ako operná speváčka, ktorá si spomedzi prs vyťahne tajný lístok, a zamávala ním automatu, čo malo za následok, že jej do pohára vystreklo odstredené mlieko a rozlialo sa cez jeho okraj. Siiri stihla vložiť pod kohútik aj svoj pohár a aj ten sa ešte naplnil. Docvrkávanie sa nie a nie skončiť. Irma zakikiríkala automatu svojím falzetom všelijaké príkazy a podarilo sa jej premeniť mlieko na vodu.

„Žeby tu chýbal Duch Svätý?“ zostala zarazená a naplnila ešte jeden pohár vodou.

„Tu to stlač!“ prikázala jej Ritva, ťukla prstom na nápis Odíď a podarilo sa jej tú záplavu zastaviť.

„Najsrdečnejšie ďakujem!“

Irma si vzala novú tácku a bezstarostne postupovala popri linke napred, až sa dostala k Stravomatu. Zhlboka vzdychla a výhražne sa zadívala na novotou sa lesknúcu, ako skriňa vysokú oceľovú vežu. Toto bola ich reštaurácia, kuchár aj čašník. Nejaký montér alebo iný technický doktor im poskytol plamennú prezentáciu všetkých zázrakov, ktorých bol Stravomat schopný.

Zariadenie predstavovalo technológiu budúcnosti, ktorá odstraňovala problémy globalizácie a znova približovala výrobu k spotrebiteľovi. Zariadenie totiž obsahovalo vynález pomenovaný 3D tlačiareň. Postupne časť z nich pochopila, že 3D znamená trojrozmernosť, a že to prišlo z angličtiny tak ako všetky módné skratky. Anna-Liisa sa zamýšľala, či by sa d malo písať veľké alebo malé, a prednášajúci nakoniec konštatoval, že sa používajú obidve. „No nie je v tom nijaký

rozdiel, OMG,“ dodal Tauno a Margit verila, že OMG označuje výrobcu jedálneho automatu, niečo ako BMW alebo AGA, lenže Ritva ich poučila, že aj to je po anglicky a znamená to oh my god.

Pomocou takých tlačiarňi sa dalo vyrobiť hocičo od áut až po porcie jedla pre starých ľudí. Takže Číňania sa už nemuseli plahočiť za zlé mzdy, lebo továrne nahradili šikovné domáce spotrebiče. Tlačiarne možno naplniť aj tými najčudesnejšími materiálmi, z ktorých potom ony vyrobia kompletne predmety, napríklad štokerlík, zapalovaciu sviečku alebo pekné náušnice. Nakoniec sa strojník vrátil k Stavomatu. Povedal im, že ho raz za týždeň naplnia rozličnými veľmi trvácnyimi pomletými jedlými materiálmi. Zariadenie vraj udrží pomletú zmes v jedlom stave tridsať rokov a testovali ho až na Marse i pri letoch s posádkou na Mesiace.

Taká teraz bola bežná súčasnosť. Všetko bolo súčasné, to im opakovali neprestajne a v jednom kuse. Poradca na automaty ešte pripomenul, že aj stroj si musí občas odpočinúť, a preto vo Večernom háji zaviedli švédsku diétu 8-16. Keďže nikto nevedel, aký spôsob stravovania to má byť, strojník, hoci už trocha znudene, vysvetlil aj to. Termín znamená, že v domove s opatrovateľskou službou sa strava podávala iba od ôsmej do šestnástej.

Aby bolo stravovanie veselšie, zásobníky automatu naplnili masou rozličných farieb. Klient si mohol vybrať aj to, na aký vzhľad jedla má chuť. Mohlo pripomínať špargľu, vyzeráť ako knedľa, tkáčsky člnok, mohli to byť ploché trojuholníčky alebo statné ihlany. Všetko to chutilo ako mdlá zeleninová kaša, ale na tú si už predsa dávno zvykli. Tvary a farby predstavovali na ich jedálnom lístku nepochybnú novinku.

„Zelené šúľky, červené trojuholníky a... čo ešte? Žeby som si dala biele knedličky?“ zamýšľala sa Irma, hľadiac na výber na displeji Stravomatu. Pre každú položku výberu ponúkal ilustračný obrázok,

stačilo len stlačiť a na tanier dopadla príslušná kôpka, pravda, ak človek stihol podložiť tanier v pravý čas pod správny kohútik. „Tie biele knedličky sa mi nepáčia, vezmem si predsa len tie zelené a... Boli tie trojuholníčky červené? Takže zostáva... Toto je horšie ako matika a geoška v škole!“

„Zavri oči, aj ja tak vyberám,“ poradila jej Siiri.

Koniec koncov bolo celkom jedno, aký tvar a akú farbu ich dojdčenská strava bez akejkoľvek chuti mala. Anna-Liisa tvrdila, že zelešinová kaša nebola vyrobená z čerstvej koreňovej zeleniny. Počula, že do Večerného hája zvážajú potravinový odpad zo všetkých predajní potravín a škôl v Munkkiniemi a tie potom spracujú v mlyne na neurčitú masu. Do tej potom nahádzu výživové doplnky určené na nedostatočnú výživu a nechutenstvo.

„Ty veríš, že toto je potravinový odpad?“ spýtala sa Siiri Irmy, keď po dlhšom boji sedeli s Ritvou za stolom pri okne a pred sebou mali svoje geometrické porcie.

„Tu nejde o to, či verím,“ odvetila Irma. „Lenže ja, pravdupovediac, neviem ani to, čo znamená potravinový odpad.“

Siiri o tom počula z televízie a rozhlasu. Potravinový odpad sa stal veľkým problémom, lebo ľudia nekupovali dostatočne veľa potravín v obchodoch a deti nechávali nedojedené porcie v školských jedálňach. Tak sa vršili celé kontajnery odpadu, pričom to vlastne nebol odpad, ale potraviny.

„Jedlo, o ktoré nestojí nikto iný, tak je? Z toho nám melú do tlačiarne naraz na tridsať rokov?“

„Len si pomysli, čo by sa stalo, keby sme tie zelené trojuholníky nejedli, skončili by na smetisku,“ zamýšľala sa Siiri a mala pocit, že je užitočná. Aj so skládkami odpadu bolo všelijaké trápenie, lebo odpadu bolo priveľa a musel sa triediť, spracovávať a recyklovať. Pravda, je

skvelé, že sa všetko použije znova. Veď aj ony robievali to isté. Z ľahkej prikrývky sa urobili šaty a tak si z tej istej látky vždy znova a znova ušila pre seba nové, moderné odevy.

Z potravinovej tlačiarne sa ozval silný hluk. Zelená kaša sa vyvalila na podlahu a červená striekala dookola ako krv. Tauno sa tam zúrivo usiloval vydobýť si vlastnú porciu. Stál pritom zohnutý, takže mu bolo ťažko dosiahnuť rukami na výber ponúkaný displejom a stláčať jednotlivé obrázky. Navyše sa mu ruky triasli tak, že sa nedalo vedieť, ktorý gombík práve stláča. Ritva mu utekala na pomoc, čo všetkých prekvapilo, lebo keď bolo treba niekde pomôcť, väčšinou sa rýchlo stratila. Toto však nebola núdzová situácia spojená so zdravím a Ritva zvládala automaty rovnako dobre ako ľudské telo. Taunovo zúrivé poskakovanie zastavila niekoľkými dotykmi ako kúzelník a do jedálne sa vrátil pokoj.

Roztratene tu nad svojimi táčňami sedeli osamelí starci a starenky, odnikiaľ sa neniesol zvuk veselého rozhovoru. Iba z dialky, z vestibulu, sa vždy znova ozvala povrávka automatického výťahu: „V pohybe. Smerom hore.“

Ritva s Taunom prišli k Siirinmu a Irminmu stolu a skôr, ako si sadli, začal na podlahe pri výdajnej linke šalieť malý okrúhly upratovací robot.

„Toho milujem,“ ozvala sa Irma. „Taký pôvabný a účinný, len sa pozrite.“ Upratovač bol čierno-biely a vďaka svojim zaobleným tvarom vyzeral čudne ľudsky. Dôležito a príčinlivo bzučal sem a tam po ploche, na ktorej Tauno zapríčinil menšiu katastrofu. Na jednej strane z neho tiekla voda, na druhej mal kefy a všetky stopy osušili veľké špongie. Výsledok bol až zarážajúco úhľadný. Keď malý robot prácu dokončil, zatváril sa, akoby chcel poďakovať publiku, a tak sa na ňom rozblikali červené a zelené svetielka, až sa napokon vzdialil do kúta jedálne, aby tam vyčkal na budúci poplach.

„Bravo, si veľkolepý!“ vykrikla Irma a venovala malému pracovníkovi búrlivý aplauz. „Alebo je to dievča? Mala by som kričať brava, si veľkolepá?“

„A pritom pracuje tak potichu,“ venovala robotu zamyslený pohľad Siiri. „Možno je časť celého toho automatového cirkusu naozaj inteligentná.“

„Podľa mňa bolo okno ráno zapršané, no keďže sa môj muž nedostal na technickú vysokú školu, museli sme dať preč aj psa,“ konštatovala Ritva a vyzerala ako bežne.

Siiri prestala jesť a pozrela sa na ňu, no Ritva mala pohľad trochu opito unavený, zato však rozumný ako vždy. Na Taunovi nebolo vidieť, že by ho zaujímalo, čo Ritva vraví. Spokojne bagroval malé červené knedličky, akoby išlo o mimoriadne chutnú poľnú mináž.

„Mali ste viac psov?“ spýtala sa veselo Irma.

„Kto by tie psiská rátal, v zime aj tak pomrú. Ale mojej mame rástli v záhrade naozaj veľké sekery.“

„Prepáč, čože?“

„Až na Ahvenanmaa, až ďaleko na ostrovy, sme vozili zástavy, všade potrebovali zástavy a niekedy aj kvety, červené kvety, tie nádherné...“

Ritva zmĺkla, vidlička jej klesla na stôl a vytvorila tam zelenú škvŕnu, ktorú službukonajúci umývač z kúta nezaregistroval. Irma a Siiri si vymenili znepokojené pohľady a čakali, čo si Ritva ešte vymyslí a povie im.

„Ako sa tie kvety volali?“ spýtala sa Ritva a postupne sa im všetkým pozrela do očí. Potom sa svojím chrapľavým fajčiarskym hlasom rozosmiala. „Pelargónie, tie som mala na mysli! Kristušát, aj mne sa občas prihodí, že si nespomeniem na celkom obyčajné slovo. Iba jedno slovo sa stratí, hoci ináč mojej pamäti nič nechýba. To je síce normálne, ale aj tak mi to lezie na nervy.“

Ritva spokojne pokračovala v jedle, a keď tanier vyprázdnila, ponúkla sa, že aj ostatným odnesie táčne a príbory do otvoru s nápisom Linkový dojedač.

„Poberiem ich všetky naraz,“ oznámila, pozbierala špinavé príbory, rýchlo ich roztriedila do správnych priečinkov v automate a od dverí na nich ešte zavolala: „Pôjde niekto do Starého mnícha na pivo? Isteže nie, len som to skúsila.“

„Chudera,“ vecne poznamenal Tauno. Je čoraz dementnejšia, a ani o tom nevie. Aj s Oivom je to postupne rovnaké, no aj tak to človeka vždy znova prekvapí.“

A tak to aj bolo. Každý mohol odrazu začať bľabotať z cesty, no nebolo treba sa toho báť.

„Kto je to ten Oiva?“ spýtala sa Siiri. Všimla si, že aj Irma by sa rada o Oivovi dozvedela viac, a vyzerala spokojná, že Siiri sa stihla spýtať prvá. Tauno hľadel z okna a nepovedal nič. Vonku bolo stále výnimočne teplo, hoci sa už končil september. Uplynula naozaj dlhá chvíľa, počas ktorej nikto neprehovoril. Výťah stihol dva razy oznámiť, že ide smerom hore.

„Kde býva?“ položila Siiri ďalšiu otázku, aby to Taunovi uľahčila.

„Oiva je...“ prehovoril napokon Tauno a urobil prestávku, aby sa mohol zhlboka nadýchnuť. „Oiva býva v mestskom dome s opatrovateľskou službou v Haage. Nedostali sme sa do rovnakého zariadenia, lebo... no, lebo nebolo miesto. A tak som musel prísť sem.“ Dohovoril už takmer nečujne.

„Ale veď odtiaľto nie je do Haagy až tak ďaleko!“ povedala povzbudivo Irma a pustila sa ozlomkrky vykladať o taxíkoch, ktoré sú veľmi praktické a zavezú človeka hocikam, o sesterniciach a bratancoch bývajúcich v domovoch s opatrovateľskou službou v rozličných častiach mesta, teda, ak už nezomreli, akože väčšina už áno, hoci

v ich rode sa všetci dožívajú vysokého veku. „Tak, tak, a ja teraz musím byť vďačná za vás. Smrť, smrť, samá smrť.“

Siiri Irmu nevnímala, jej lalotanie nechávala plynúť okolo uší a pozerala sa na Tauna, u ktorého tušila čosi tajuplné. Tauna mala rada, bol to jeden z posledných nových kamarátov v ostatných rokoch jej života.

V

SIIRI MUSELA VYNALOŽIŤ veľa úsilia, kým Annu-Liisu nakriatla, aby spolu s ňou vyrazila na cestu električkou, hoci tá čosi také považovala za pusté zabíjanie času. Pravda, Siiri sa mohla aj sama povoziť po krásnych Helsinkách v tento jasný a priezračný jesenný deň, v ten prchavý zázračný okamih v roku, keď sa lístie briez a gaštanov vystatovalo všetkými odtieňmi žltej a oranžovej, no ešte nezačalo opadávať. Anna-Liisa bola už dlhé dni bez nálady a toto ráno, keď sedeli okolo kartárskeho stolíka, bola už doslova deprimovaná, a tak si Siiri povedala, že chvíľa cestovania len tak pre zábavu by mohla byť riešením, ako priateľku trochu rozveseliť. Na Anne-Liise nebolo vidieť, že by sa po manželovej smrti pozviechala, hoci ich spoločná púť životom, ktorá sa začala vo Večernom háji, trvala sotva dva roky.

„To sa nedá merať podľa času,“ vravievala Anna-Liisa. „Tie dva roky boli v celom mojom dlhom živote najšťastnejšie. Vlastne mi nie je smutno za tými dňami ani zážitkami, za ničím konkrétnym, smútim za človekom. Za mojím Onnim. Veľkolepým človekom, v blízkosti ktorého som ešte v tomto veku smela pobudnúť.“ Jej bežne taký rozliehajúci sa hlas sa celkom stíšil a v tmavých očiach sa jej objavili slzy.

Občas sa Siiri s Irmou čudovali, ako dlho budú musieť sledovať smútok Anny-Liisy. Každý deň opakovala rovnaké, samy osebe pekné vety a oči sa jej zalievajú slzami. Istý čas ich to dojímalo, no pomaly bolo treba ísť ďalej. Smútok dostával akýsi vyvetraný nádych. To sa vôbec netýkalo citov Anny-Liisy, bolo vidieť, ako na ňu smútok dolieha zo dňa na deň viac a viac. Už sa neniesla tak vzpriamene ako kedysi, pri chôdzi sa čoraz väčšmi vliekla a tvár jej potemnela hlbokým zamyslením. Irma i Siiri mali veľa ráz na jazyku nepeknú poznámku o obchodných pletkách toho veľkolepého veľvyslanca v helsinskom podsvetí. O načierno prenajímaných bytoch, bordeloch a zneužívaní prisťahovalcov, lebo veď to sa muselo odohrávať aj počas ich dočasného bývania v spoločnom ležovisku v Hakaniemi, hoci o objasňovaní tých vecí prudérne mlčali.

„Tak, tak. Ten smútok sa hádam nikdy neskončí,“ vzdychla Siiri, keď štvorka spomalila svoje tempo na Paciusovej ulici, aby mohla prejsť na dočasne položené kolajnice. Pod štvorprúdovou cestou stavali podchod veľký ako katedrála a všetka tá námaha iba preto, aby zopár rekreačných bežcov mohlo prebehnúť priamo z lesoparku v Pikku-Huopalahti na ostrov Seurasaari namiesto toho, aby vo svojom športovom nadšení chvíľu klusali na mieste, kým na najbližšej križovatke naskočí zelená. „Na smútok treba len privyknuť. Aj ja som si tak privykala, postupne. Teraz už niekedy prejdú aj dva dni, než si spomeniem na manžela.“

„Naozaj?“ uprela na ňu neveriaci pohľad Anna-Liisa.

„Aspoň mi to tak pripadá, hoci je možné, že si na neho predsa len spomeniem každý deň. Už to však nie je taká hrozne bolestná myšlienka ako voľakedy predtým. Smrť svojich synov som vlastne ani nestihla pochopiť. Pripadalo mi úplne nemožné, že moje deti zomreli na starobu skôr ako ja.“